

Handreiking Nationale Parken als Katalysator voor Gezondheid

Stappenplan voor samenwerking tussen
Nationale Parken en de Gezondheidssector

**Nationale
Parken
Bureau**

December 2024

Inhoud

1. INLEIDING	5
2. NATUUR VOOR GEZONDHEID	6
3. STAPPENPLAN	7
Stap 1. Het in kaart brengen van netwerk en initiatieven in en rond het nationaal park	7
Stap 2. Onderzoek wat past bij jullie nationaal park	8
Stap 3. Voorbereiding voor het gesprek zelf	9
Stap 4. De kennismaking; het eerste gesprek	10
Stap 5. Verbreden en verdiepen kennismaking	11
Stap 6. Ontwikkelen samenwerkingsarrangement	12
Stap 7. Ontwikkelen gezamenlijk product, activiteit of project	14
Stap 8. Toewerken naar een blijvende samenwerking	14
Stap 9. Communiceer en vergroot het bewustzijn	14
4. CONCLUSIE	16
5. RELEVANTE LINKS EN INSPIRATIEVOORBEELDEN	17

Beeld: Marco van de Burgwal - Staatsbosbeheer

Blotenvoetenpad NP Drents Friese Wold

1. Inleiding

Er zijn in iedere provincie één of meerdere nationale parken aanwezig die aanzienlijke baten leveren op het vlak van publieke gezondheid en die bij uitstek invulling kunnen geven aan meer gezonde mensen en meer gezonde parken. Nederland telt 21 nationale parken. De meeste karakteristieke natuur- en landschapsgebieden van Nederland. In een nationaal park ervaar je wat natuur met je doet. Dat wij onderdeel zijn van de natuur. Dat we natuur nodig hebben; tegelijk hebben we de verplichting voor de natuur te zorgen, maar ook andersom. In de nationale parken werken bewoners, ondernemers, terreineigenaren, overheden en andere betrokken organisaties samen aan het versterken, leren en laten beleven van natuur. Nationale parken activeren, verbinden en inspireren. Het thema natuur en gezondheid zijn dan ook onlosmakelijk met elkaar verbonden.

Ongeveer twee jaar geleden is een samenwerking ontstaan tussen het domein gezondheid van het Collectief Natuurinclusief en het Nationale Parken Bureau rond het thema 'natuur en gezondheid'. Een aantal nationale parken was al bezig rond dit thema. Landelijk is dit opgepakt door ideeën en ervaringen uit te wisselen. Vervolgens is door het Collectief Natuurinclusief, samen met het Nationale Parken Bureau onderzoek uitgevoerd door Triple E naar de gezondheidsbaten van de nationale parken. In dit onderzoek ([Collectief Natuurinclusief Buiten Gewoon Beter](#)) worden vernieuwende economische inzichten geschetst met betrekking tot de relatie tussen natuur en gezondheid in het algemeen en nationale parken in het bijzonder.

De aanbevelingen in dit onderzoek hebben ertoe geleid dat het Collectief Natuurinclusief en het Nationale Parken Bureau gestart zijn met een realisatieproject om te komen tot een concrete handreiking voor de nationale parken met als doel samenwerkingsverbanden op te kunnen zetten met de gezondheidssector (zorginstellingen en gezondheid gelieerde organisaties), Maar ook met het sociale domein binnen de overheid en verzekeraars. Deze handreiking bevat een concreet stappenplan om als nationaal park aan de slag te gaan. Aan het eind van deze handreiking tref je links aan naar enkele inspirerende voorbeelden. Een soort menukaart waar je inspiratie uit kunt ophalen voor activiteiten en samenwerkingen die passen bij jouw nationaal park.

De handreiking is mede tot stand gekomen met input vanuit enkele nationale parken en met bijdragen van Tjisse Brookman en Magdalena van den Berg. Wij zijn hen zeer erkentelijk voor hun bijdragen.

December, 2024

*Adriaan Buitink, Nationale Parken Bureau en
Niels Reinders, Projectleider realisatieproject*

2. Natuur voor gezondheid

Onze gezondheid en welvaart zijn onlosmakelijk verbonden met de natuur en biodiversiteit. Daarbij gaat het niet alleen om de onschatbare diensten die de natuur ons levert, zoals schoon water, frisse lucht, vruchtbare bodems en bestuivers voor ons voedsel, maar ook om de betekenis van natuur voor onze mentale en fysieke gezondheid. Dat is wetenschappelijk aangetoond. De natuur biedt ruimte voor onder meer ontspanning, beweging, ontmoeting en zingeving; belangrijke elementen van een gezonde leefstijl (Maas en Postma, 2022).

“Bij een Nationaal Park wat zoveel stedelijk gebied raakt is het logisch om samen aan de slag te gaan met het thema gezondheid.” Nationaal Park Utrechtse Heuvelrug

Wat is nu de relatie met de nationale parken? Het thema gezondheid biedt mogelijkheden om de relatie tussen park en omgeving/samenleving te versterken. Niet alleen in het formeel begrensde park, maar ook in het omliggende gebied.

Ook de Europese federatie van nationale en regionale parken (Europarc) heeft natuur en gezondheid tot speerpunt van een programma gemaakt. Het programma Healthy Parks, Healthy People biedt een toolkit om te werken aan betere resultaten voor de gezondheid van zowel mensen als de natuur. De doelstellingen zijn om de volksgezondheid en het welzijn voor iedereen te verbeteren, gezondheidsongelijkheden te verkleinen, biodiversiteit te beschermen en te herstellen, en in te spelen op de klimaatcrisis. Het is aan te raden ook dit programma en bijbehorende toolkit te betrekken bij de aanpak rond natuur en gezondheid.

[Toolkit Healthy Parks Healthy People Europarc Federation](#)

In Nederland zijn al meerdere nationale parken bezig met het onderwerp natuur en gezondheid. Allemaal vanuit een eigen achtergrond en met verschillende ambities en ideeën.

“Wij zetten in op beweging, mentale gezondheid, recreatie en gezonde voeding. Hiermee willen wij hotspot worden voor gezondheid” Nationaal Park Duinen van Texel

Mede geïnspireerd door de aanbevelingen in het genoemde onderzoek Buiten Gewoon Beter is deze handreiking tot stand gekomen en bedoeld als hulpmiddel om als park de samenwerking met partijen van de gezondheidssector te realiseren of te verstevigen. Hoe doe je dat en welke partijen heb je daarbij nodig?

3. Stappenplan

Via het hierna opgenomen stappenplan worden handvatten geboden om de samenwerking met de gezondheidssector, het sociaal domein en andere partijen vorm en inhoud te geven en te versterken.

De gezondheidssector omvat alle organisaties, professionals en voorzieningen die zich richten op het bevorderen, behouden en herstellen van de gezondheid en het welzijn van mensen. Dit zijn onder andere zorginstellingen, eerstelijnszorg, preventieve gezondheidszorg en welzijn/ gezondheid gelieerde organisaties.

Het sociaal domein richt zich vanuit de overheid (vaak gemeenten) voornamelijk op zorg, welzijn, werk, participatie en ondersteuning binnen de samenleving.

Iedere stap binnen de handreiking wordt voorzien van voorbeelden en quotes die als inspiratie kunnen dienen bij de aanpak.

Het voorwerk: de eerste stappen

Om aan de slag te gaan is het belangrijk gedegen voorwerk te doen. Dit kost tijd, maar verdient zich terug als je later de gesprekken aangaat met de gezondheidssector.

Stap 1. Het in kaart brengen van netwerk en initiatieven in en rond het nationaal park

Dit kan bestaan uit een omgevingsscan met aandacht voor de volgende onderdelen:

a. Breng in kaart welke programma's en/of beleidskaders in jouw regio beschikbaar zijn met betrekking tot gezondheid, een gezonde leefomgeving of brede welvaart. Denk hierbij aan het sociaal domein bij gemeenten en provincies.

“We gaan met gemeentes in gesprek om op te halen welke behoeftes en kansen er zijn binnen het thema gezondheid in relatie tot het Nationaal Park. Om vervolgens, samen met de regio, de rode draad uit deze gesprekken verder uit te werken tot concrete pilot-projecten.” Nationaal Park Utrechtse Heuvelrug

b. Analyseer bestaande programma's en beleidskaders die aansluiten bij gezondheid en natuur, zoals initiatieven in het sociaal domein en regiodeals.

c. Ga in gesprek met de afdelingen van het sociaal domein van gemeenten en de provincie en verken gezamenlijke belangen rondom het thema gezondheid en vitaliteit. Werk samen om ervoor te zorgen dat overheidsbeleid de bijdrage van nationale parken aan de volksgezondheid erkent.

d. Onderzoek samen met het sociaal domein bij gemeenten en de provincie welke contacten en bestaande netwerken vanuit de gezondheidssector belangrijk kunnen zijn voor het nationaal park.

e. Breng in beeld welke organisaties en initiatieven vanuit de gezondheidssector zich richten op gezondheid en welzijn in de omgeving van het nationaal park.

Stap 2. Onderzoek wat past bij jullie nationaal park

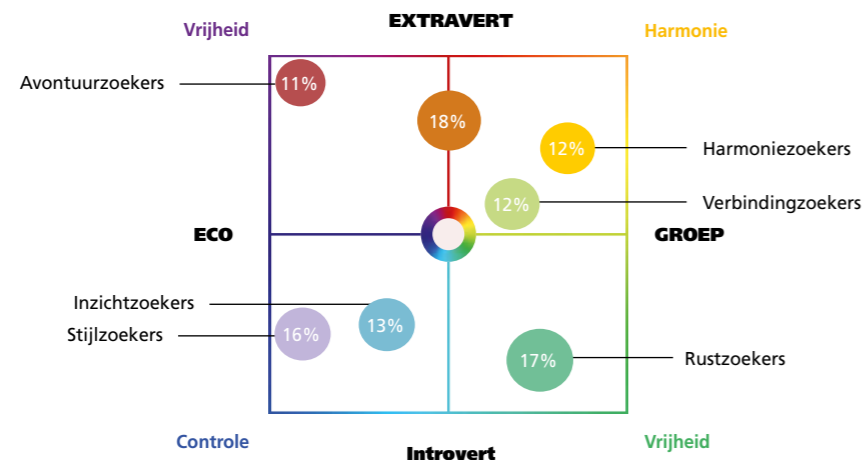
Op basis van de uitkomsten van stap 1 komen mogelijk al concrete en potentiële ideeën naar voren die goed bij het gebied zouden kunnen passen. Onderzoek welke concrete ideeën en mogelijkheden aansluiten bij de ambities en unieke kenmerken van het park met betrekking tot gezondheid.

Bij het ontwikkelen van een activiteit in het gebied is het niet alleen belangrijk om te bepalen voor wie je dit wilt doen; ook de identiteit van een gebied is essentieel, omdat deze mede bepaalt wat passend en logisch is. Nodig de terreinbeheerders en andere belangrijke betrokkenen uit en ga in gesprek om de volgende punten te beantwoorden en gezamenlijk uit te dragen:

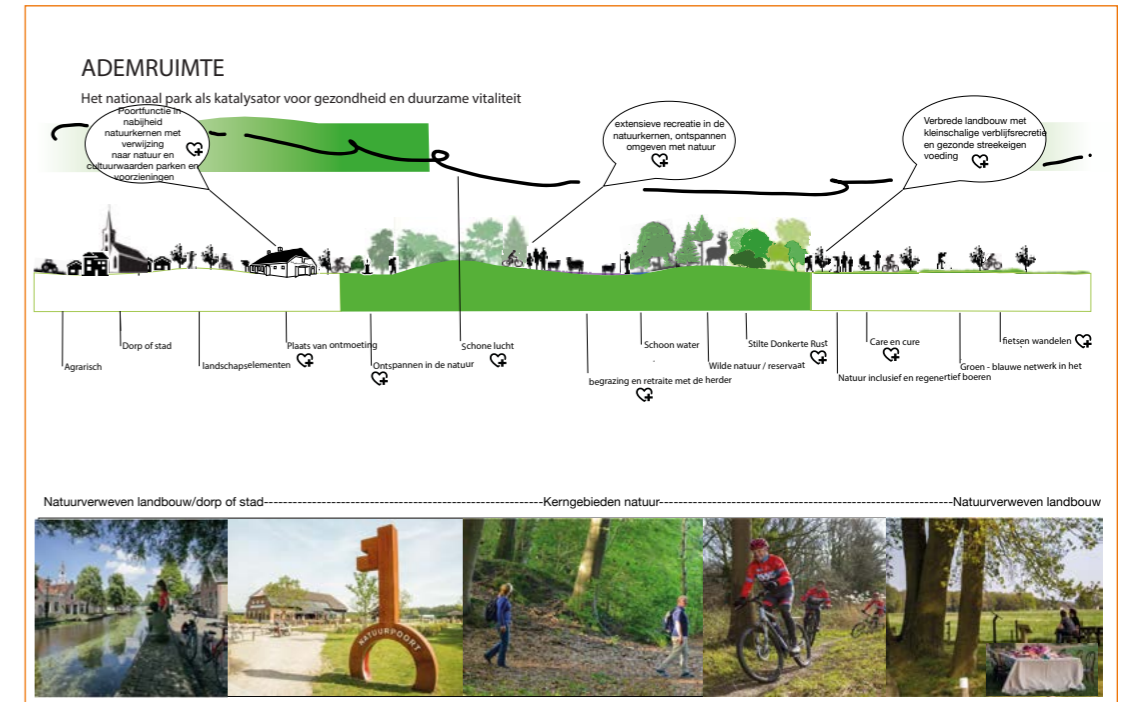
- a. **Welke ambities** zijn er voor het nationale park? Wat past daarbij qua aanbod en ontwikkelingen rondom gezondheid? Onderzoek welke concrete ideeën en mogelijkheden aansluiten. Welke doelen wil het park rond natuur en gezondheid bereiken? Zorg dat het past naast het beleid en programma, identiteit en kernwaarden van het park.

“Via een te ontwikkelen gebiedsprogramma zetten wij ook in op de relatie tussen natuur en gezondheid” Nationaal Park Nieuw Land

- b. **Wie bezoeken** het gebied nu vooral? Met behulp van het model van de [Leefstijlvinder](#) kun je de onderlinge samenhang van de leefstijlen in kaart brengen. Dit model geeft inzicht in de behoeftes van mensen, en helpt om te begrijpen hoe diverse elementen samen bijdragen aan de gezondheid en welzijn van individuen.
- c. **Waar wel/geen activiteiten: om activiteiten** te spreiden in het gebied in en om het nationaal park is een handige tool gemaakt door Staatsbosbeheer (zie praatplaat pagina 9). Via deze tool met een dwarsdoorsnede van het gebied kun je bepalen waar je wel en geen of minder activiteiten wenst. Denk hierbij aan de draagkracht van de natuur om overbelasting te voorkomen. Sommige gebieden zijn kwetsbaar of wellicht al te druk. Deze tool is op te vragen via info@nationaleparkenbureau.nl. Je kunt deze zelf voor je eigen gebied voorzien van tekst en foto's. Een mooie praatplaat om (later) het gesprek met belanghebbenden te voeren.
- d. **Welke voorzieningen** (toiletten, water, opslagruimte) heeft het park nu? Zijn deze te gebruiken door de gezondheidssector? Wat is mogelijk?
- e. **Welke bestaande activiteiten** zijn er nu al die (kunnen) behoren bij het thema natuur en gezondheid?
- f. **Ziet het park mogelijkheden** om het aanbod uit te breiden?

Leefstijlvinder

Praatplaat, behorende bij stap 2c

Stap 3. Voorbereiding voor het gesprek zelf

Om met partijen in de gezondheidssector in gesprek te gaan is een aantal zaken van belang:

- a. **Kies op** basis van voorgaand onderzoek met wie je in gesprek wilt gaan.
- b. **Definieer goed** en helder wat het nationaal park te bieden heeft aan mogelijkheden en ambities. Je komt vooral iets brengen!
- c. **Gebruik onderzoek** waarin de positieve relatie tussen natuur en gezondheid wordt aangetoond door de wetenschap, als basis voor het gesprek: Natuur heeft een positieve invloed op zowel de fysieke als mentale gezondheid van mensen, en speelt een cruciale rol in het bevorderen van een gezonde leefstijl. Bij de relevante links zijn ook links naar onderzoeken opgenomen. Daarnaast zijn dit twee nuttige documenten: [Handleiding Natuur Gezond van Arts en Leefstijl](#) en [White paper Zuurnatuur 2020 van IVN](#)
- d. **Verdiep je in de wereld** van de te benaderen partij. Lees hun missie op de website en probeer te bedenken wat je voor hen kunt betekenen.
- e. **Uitgangspunten** vanuit het park: weet wat je zelf wilt, wat mogelijk is. Wil je samenwerken of een netwerk creëren? Wil je samen nieuwe producten ontwikkelen en wat denk je dat daarvoor nodig is? Je gaat op verkenning en je focus ligt op de inhoud! Randvoorwaardelijke aspecten als middelen (geld/materialen) en formaliteiten komen later wel aan de orde.

“Ons doel is het om de inwoners van de gemeente Texel én de bezoekers van het eiland te inspireren tot een gezonder, actiever en bewuster leven, waarbij de natuurlijke omgeving optimaal wordt benut!” Nationaal Park Duinen van Texel

Aan de slag: de vervolgstappen!

Na gedegen voorbereiding is er voldoende bagage om in gesprek te gaan met partijen in de gezondheidssector.

Stap 4. De kennismaking; het eerste gesprek

Het eerste gesprek is vooral gericht op kennismaken en verkennen. Ontdek waar de raakvlakken liggen als basis voor een eventuele samenwerking. Na dit gesprek bekijk je samen of het wenselijk is om een vervolgesprek te plannen. Het is belangrijk dat beide partijen het gevoel hebben dat ze een mooie nieuwe ontwikkeling willen aangaan en een toekomst willen creëren waarin natuur en gezondheid elkaar ontmoeten. Jullie zien samen de mogelijkheid om in de toekomst gezamenlijke producten te realiseren. In het gesprek kan je de volgende thema's meenemen:

- a. **Informeer** naar de doelgroep, activiteiten, aanpak, visie en missie van de organisatie. Vertel iets over het nationaal park. Identiteit, samenwerkingen binnen het park, welke partners en welke ambitie heeft het park voor de komende periode.
- b. **Ga samen in gesprek** over de gezondheidsvoordelen van de natuur en hoe het nationaal park een meerwaarde kan zijn voor deze specifieke doelgroep. Het meenemen van bijvoorbeeld een hand-out, waarin je de positieve effecten van natuur op de fysieke en mentale gezondheid kunt laten zien, is aan te raden. Vraag ook welke verwachtingen zij van het park hebben en wat het park voor hen kan betekenen.
- c. **Schets voorbeelden** van bestaande projecten. Daarbij kun je gebruik maken van de voorbeelden in deze handreiking.

Een iets ouder voorbeeld uit 2012. Inhoudelijk een mooi voorbeeld, alleen de beschreven financiering is door de tijd heen veranderd. Het betreft "Zorg voor natuur en landschap; een handreiking voor zorginstellingen en groene organisaties bij het organiseren van dagbestedingen voor zorgcliënten in natuur en landschap" (Januari 2012, Landschapsbeheer Nederland)

[Handreiking natuur en landschap voor zorginstellingen en groene organisaties](#)

Een van onze jongste voorbeelden is Natuur op Recept Reeshof (Van Gogh Nationaal Park), een samenwerking tussen Nature For Health, Van Gogh NP en een aantal huisartsen en fysiotherapeuten.

[Natuur-op-recept-Reeshof](#)

[Van Gogh - NFH-natuur-op-recept.pdf](#)

- d. **Staat de partij open** voor een wederkerige samenwerking met aandacht voor natuur en natuurbehoud en gezondheid? Voelt de partij zich verantwoordelijk voor het welzijn van het park? Zijn er mensen in dienst met een achtergrond in natuurbeheer? Zijn ze bekend met bestaande initiatieven op het gebied van natuur en gezondheid? Hoe zien ze hun rol? Bespreek wat zij als organisatie voor het park kunnen betekenen.
- e. **Schets welke activiteiten** bij het park passen en welke ideeën er zijn. Geef concrete voorbeelden, zoals begeleide natuurwandelingen, mindfulness in de natuur of natuurtherapie, zodat de gezondheidssector duidelijkheid krijgt over de waarde en opzet van deze programma's.
[Toolkit Natuur voor Gezondheid](#)
- f. **Vraag aan de betrokken organisatie of en zo ja welke** initiatieven zij met betrekking tot de natuur hebben. Denk hierbij aan projecten voor biodiversiteit in tuinen of het vergroenen van vergaderruimtes. Dit kan dienen als een startpunt voor samenwerking en het versterken van bestaande programma's. Borduur hierop voort en verken waar jullie elkaar kunnen vinden.
- g. **Verken de mogelijkheden** om groen vanuit het nationaal park in te zetten. Bespreek welke meerwaarde dit kan hebben voor mensen en hoe dit ook bijdraagt aan het park zelf. Waar hebben mensen baat bij? Wat zijn mogelijkheden?

Stap 5. Verbreden en verdiepen kennismaking

Een positief gesprek (stap 4) biedt de basis voor vervolfgafspraken en versterken van de samenwerking. Dit kun je vormgeven door meer mensen vanuit beide organisaties te betrekken.

- a. **Breng belanghebbenden samen.** Organiseer bijeenkomsten met vertegenwoordigers van nationale parken, zoals beheerders, en medewerkers van de organisatie(s) uit de gezondheidssector of het sociale domein waar je mee wilt samenwerken.
- b. **Ervaar het nationaal park.** Organiseer een bezoek aan het nationaal park of een groene omgeving in de buurt van het nationaal park. Ga samen met eerdergenoemde partijen de natuur in en ervaar de waarde van het nationaal park. Om inspiratie en ideeën op te doen.
- c. **Bied activiteiten aan voor een gezonde leefstijl.** Ervaar samen specifieke programma's zoals natuurwandelingen, vogels spotten en stiltewandelingen. Maak ervaringen bespreekbaar en bespreek of dergelijke activiteiten kunnen aansluiten bij de doelgroep.
- d. **Zorg voor herkenbaarheid** van nationale parken binnen de gezondheidssector. Breng de natuur naar de betrokken organisatie door bijvoorbeeld een natuurhoekje aan te leggen of een fotohoek te creëren. Maar ook de mogelijkheid om groen op eigen terrein te realiseren (parktuinen) [Heuvelrugtuinen](#) en [Zusterparken](#) zijn inspiratievoorbeelden waarbij inwoners samen tuinen en wijken vergroenen en daardoor de verbinding maken met het Nationaal Park. Hierbij dragen ze bij aan meer biodiversiteit, betere bestandheid tegen periodes van droogte en wateroverlast en een fijnere leefomgeving.

Stap 6. Ontwikkelen samenwerkingsarrangement

Wanneer na voorgaande stappen enthousiasme is ontstaan, kan de volgende fase worden ingezet:

- a. **Start een projectteam** dat gezamenlijk werkt aan de ontwikkeling van een gezamenlijk product. Denk daarbij ook aan relevante partijen in het nationaal park, zoals de TBO's.

“We werken met de regio toe naar een denktank om samen de eerste stappen te zetten rondom het thema gezondheid binnen ons Nationaal Park.” Nationaal Park Utrechtse Heuvelrug

- b. **Plan een kick-off meeting.** Organiseer een startbijeenkomst waarin het doel, de verwachtingen en de werkwijze worden toegelicht. Houdt continu oog voor elkaars standpunten, belangen en mogelijke dilemma's en zoek daarbinnen naar de kansen en mogelijkheden
- c. **Creëer een gezamenlijke droom:** Verken activiteiten waar je samen enthousiast van wordt. Faciliteer een creatieve sessie waarin ideeën worden gedeeld over de ideale integratie van natuur binnen de gezondheidssector. Bespreek concrete thema's zoals het stimuleren van beweging, natuurbeleving voor specifieke doelgroepen en denk aan natuurgerichte activiteiten die positief zijn voor beide partijen.
- d. **Bepaal concrete doelen en haalbare stappen.** Stel kleine, realistische doelen op die gemakkelijk uitvoerbaar zijn en op korte termijn zichtbaar resultaat opleveren, zoals een moestuin of een wandelroute op het terrein.
- e. **Definieer rollen en verantwoordelijkheden:** Leg de taken vast, zoals het promoten van natuuractiviteiten binnen de gezondheidssector en het aanbieden van faciliteiten door de parken.
- f. **Vergroot de kennis en ervaringen.** Deel best practices en succesvolle casestudies met medewerkers en andere belanghebbenden binnen het netwerk van parken en beschermde gebieden.
- g. **Organiseer trainingen en workshops** om de kennis en vaardigheden van parkpersoneel en gezondheidsprofessionals te vergroten.
- h. **Betrek vrijwilligers.** Het is van groot belang om vrijwilligers in te zetten in de verbinding met de zorg. Er zijn verschillende voorbeelden te bedenken zoals de inzet van natuurkoffie, groene visite, wandelen voor ouderen etc.. Bekijk de handreiking vrijwilligerswerk in de groene activiteiten binnen de zorg.
[natuur voor elkaar handreiking groene vrijwilligers zorg](#)

Twee voorbeelden van natuurprojecten.

Vanuit Staatsbosbeheer is er een mooie samenwerking met binnenwerk.

Hier zien we een maatschappelijke verbinding tussen honderden kwetsbare mensen en de natuur die zinvol werk bieden in een groene omgeving. De samenwerking richt zich op de inzet van een uitvoeringsteam in het bos- en natuurbeheer.

[Staatsbosbeheer Eerste-lustrum-samenwerking-binnenwerk](#)

Een ander mooi voorbeeld is Bloom Healthy life. De programma's van Bloom Healthy Life bieden samen met de rust en natuur op Ameland een zorgoase voor de deelnemers. Ze bieden diverse programma's aan met betrekking tot vitaliteit.

[Bloom Healthy Life Ameland](#)

Beeld: Marco van de Burgwal - Staatsbosbeheer

Binnenwerk Staatsbosbeheer

Stap 7. Ontwikkelen gezamenlijk product, activiteit of project

Als er een gezamenlijk idee ontstaat, kun je concretere stappen zetten in de ontwikkeling van een product, activiteit of project. Houd hierbij rekening met het volgende:

- a. **Maak concrete afspraken met elkaar.** Betrek alle belanghebbenden daarbij en vergeet ook hier niet de terreinbeheerders/eigenaren. Houd rekening met kwetsbare gebieden en zorg voor paden, banken en schaduwrijke plekken waar deelnemers en bezoekers gezamenlijk kunnen verblijven en genieten van de natuur.
- b. **Breng het product onder** de aandacht van degenen die ermee aan de slag gaan en zorg indien (nog) nodig voor voorlichting en training.

Stap 8. Toewerken naar een blijvende samenwerking

Als alle voorgaande stappen zijn doorlopen is er sprake van een positieve samenwerking op het gebied van natuur en gezondheid. Om te voorkomen dat het geen eenmalig iets is, maar echt iets voor de langere termijn, is het belangrijk de samenwerking te bestendigen. Dit kun je realiseren door bijvoorbeeld aandacht te besteden aan de volgende zaken:

- a. **Denk aan financiële afspraken** die belangrijk zijn voor beide partijen: Maak hier duidelijke afspraken over. Creëer daarbij een win-winsituatie voor zowel natuur als gezondheid.
- b. **Bespreek de mogelijkheden** van een nulmeting met kennisinstellingen met als doel het meten van huidige gezondheidsniveaus en welzijnsindicatoren onder deelnemers aan natuurprogramma's.
- c. **Volg voortgang** en welzijnseffecten: Gebruik vragenlijsten en evaluaties om te bepalen hoe natuurverbinding de gezondheid beïnvloedt.
- d. **Gebruik evaluatieresultaten** om te verbeteren: Pas het programma aan op basis van feedback en meetgegevens, en breid succesvolle benaderingen uit.
- e. **Betrek terreinbeheerders, het sociaal domein** en/of de provincie bij het maken van goede afspraken en werk samen aan een samenwerkingsovereenkomst en/ of convenant. Denk ook aan mogelijke financiële bijdragen vanuit het sociaal domein (programma's gericht hierop/zie stap 1).
- f. **Maak lange termijn plannen:** Ontwikkel een strategisch plan om natuur-gezondheidsinitiatieven op te nemen in de kernmissie van zowel nationale parken als gezondheidssector.

Stap 9. Communiceer en vergroot het bewustzijn

- a. **Informeer het publiek:** Gebruik campagnes en informatiemateriaal om patiënten en klanten, zorgverleners en het bredere publiek bewust te maken van de voordelen van natuurverbinding.
- b. **Verspreid successen en uitdagingen:** Deel inzichten van pilotprojecten via rapporten, workshops, social media en conferenties.
- c. **Bouw aan een netwerk van natuur-gezondheid organisaties:** Werk samen met andere organisaties in de natuur- en gezondheidssector om kennis en ervaringen uit te wisselen.

Beeld: Grenspark Kalmthoutse Heide

4. Conclusie

Nationale parken bieden een unieke meerwaarde door een gezonde leefomgeving te bevorderen die bijdraagt aan zowel het fysieke als mentale welzijn van de samenleving. De gepresenteerde stappen in deze handreiking bieden een leidraad om effectief samen te werken met de gezondheidssector en het sociaal domein. De sleutel is samenwerken. Daarvoor is het nodig te streven naar een gedeelde visie en veel enthousiasme. Door gezamenlijke inspanningen kunnen parken functioneren als katalysatoren voor gezondheid, terwijl tegelijkertijd bewustzijn en waardering voor de natuur worden vergroot. Hierdoor ontstaat niet alleen een positieve impact op de gezondheid van mensen, maar worden ook de intrinsieke waarden en duurzaamheid van nationale parken versterkt.

5. Relevante links en inspiratievoorbeelden

Algemeen

1. <https://www.collectiefnatuurinclusief.nl/gezondheid>
2. [Collectief Natuurinclusief Buiten Gewoon Beter](#)

Beleidsdocumenten

3. [Beleidsprogramma Nationale Parken 2024 - 2030](#)
4. [Nationale Parken Bureau: bekendheid nationale parken](#)
5. [Integraal Zorg Akkoord IZA Groene Zorg Alliantie](#)

Samenwerkingsinstanties

6. [Natuur op recept Groene zorg](#)
7. [De Buitenpsychologen](#)
8. [Nature for Health](#)
9. [Aan de slag met positieve gezondheid](#)
10. [Alles is Gezondheid](#)

Onderzoeken

11. [Onderzoek wandelcoaching Agnes van den Berg](#)
12. [Gezond natuurwandelen factsheet onderzoek](#)
13. [Gezonde leefstijl; Arts en Leefstijl](#)
14. [Groen en Gezondheid RIVM](#)

Voorbeelden

15. [Zorgend Landschap aanpak Landschap Overijssel](#)
16. [Beweegprogramma's Vitaal in het groen](#)
17. [Aanbod voor de zorg IVN](#)
18. [Realiseren groen in en om zorgorganisaties](#)
19. [Materialen Natuur voor gezonde leefstijl voor zorgverleners](#)
20. [Verwijskaart natuur en je gezondheid](#)

Beeld: Nico Driessen - IVN / NP Sallandse Heuvelrug

Colofon

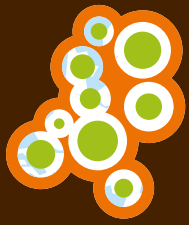
Dit is een uitgave van het Nationale Parken Bureau in samenwerking met het Collectief Natuurinclusief, domein gezondheid

Tekst: Nationale Parken Bureau
Vormgeving: Studiotekst

December 2024

info@nationaleparkenbureau.nl

Postbus 2, 3800 AA Amersfoort
Smallepad 5, 3811 MG Amersfoort
www.nationaleparkenbureau.nl

Nationale
Parken
Bureau

Nationale
Parken
Bureau

Postbus 2, 3800 AA Amersfoort
Smallepad 5, 3811 MG Amersfoort
www.nationaleparkenbureau.nl